

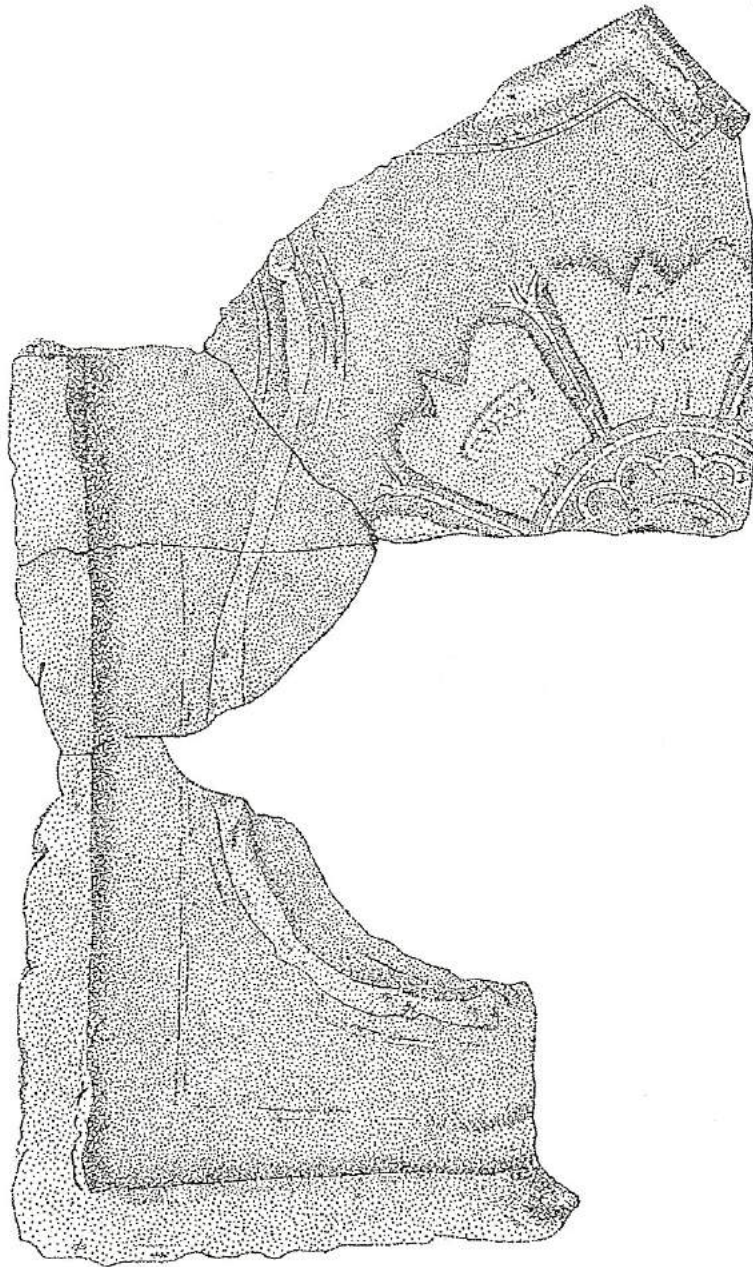

Sborové listy

Příležitostník Sboru pro záchranu hradu Lanšperka

Číslo 7

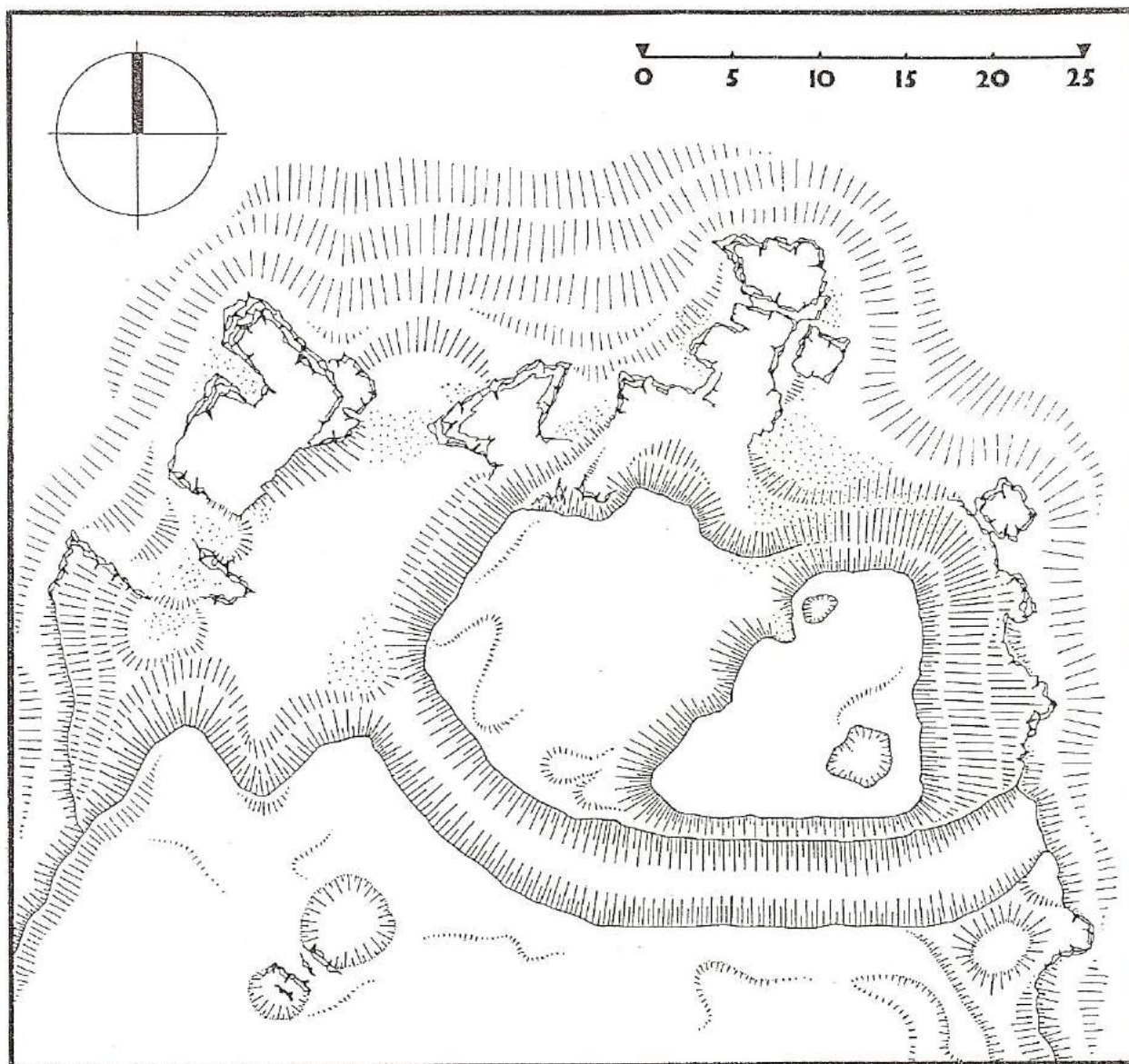
Listopad 1998

Torzo kachle z lanšperského hradu, kresba R. Dušek, 1998

Izolovaná fortifikace u Lanšperka

Petr Nisler

Terénní situace v místě fortifikace, kresba autor, 1997

Přínos hradu Lanšperka (okr. Ústí nad Orlicí) pro kastellologickou vědu je, i přes dosud nepříliš vysoký stupeň poznání jeho architektury, neoddiskutovatelný. Jde bezesporu o jeden z nejčistších a zároveň nejranějších příkladů stavebního typu hradu s plášťovou zdí, a to v celorepublikovém měřítku. Ještě o mnoho méně však zatím víme o pozdněgotické fázi jeho vývoje, včetně jeho vnějšího opevnění. A právě k němu by mohl přináležet i relikv poněkud vzdálené nevelké samostatné fortifikace, jemuž byla doposud věnována pozornost jen zcela minimální.

Nachází se na špičce poměrně širokého skalnatého ostrohu nad lanšperskou železniční stanicí, od hradu vzdušnou čarou přes údolí asi 700 m JZ směrem (ZM 1:10000, 14-32-07, 367 mm od Z, 102 mm od J, nadm. výška cca 395 m).

Podélná osa ostrohu probíhá téměř přesně v severojižním směru. K fortifikaci na jeho severní špičce je přístup možný pouze od jihu po vrcholové plošině, neboť ostatní boční svahy tvoří buďto vislé až převislé opukové stěny nebo strmá suťová pole. Konec ostrožny je oddělen drobným obloukovým příkopem dlouhým asi 35 m (dnešní hloubka příkopu je nejvýše 2 m, horní šířka je v celém průměru zhruba konstantní - 7 m). Na západní straně příkop ústí do široké puklinovité deprese. Takto vymezený zbytek plošiny o osových rozměrech 25 x 35 m je pak výrazně rozčleněn do dvou výškových úrovní. Lichoběžná pravá (východní) je zřetelně vyvýšená nad základní úroveň vrcholové plošiny a je pravděpodobně uměle navršená, levá úroveň přibližně obdélná, je zhruba v úrovni terénu či lehce pod ní. Opukové výchozy po obvodu fortifikace, zejména na severu, vytvářejí pitoreskní a malebné skalní věže a kry. Jiný pozoruhodný přírodní útvar vznikl v malé depresi pár metrů JZ před příkopem. Jde o vertikální propařovitou trhlínu, údajně skoro 30 m hlubokou. Celý ostroh pokrývá řídký převážně bukový les, který neustále navyšuje i tak mocný pokryv půdního humusu. Zřejmě i z toho důvodu bylo povrchové ohledání za účelem získání drobného archeologického materiálu negativní.

Před vyslovením hypotéz o funkci a účelu fortifikace se vraťme krátce do minulosti hradu, zejména té vojenské. Již ve zmatečné době po smrti posledního přemyslovského krále Václava III., kdy Lanšpersko bylo v majetku vzdáleného zbraslavského kláštera, se lanšperský statek stal centrem pustošivých loupežných nájezdů řady okolních drobných feudálů. Na obranyschopnost samotné hradní stavby to však nejspíš nemělo podstatný vliv. Rozhodující obrat ale přinesly husitské války. Prakticky veškerá doposud publikovaná literatura o Lanšperku hovoří o dvojnásobném obléhání a dobytí hradu, a to v letech 1425 a 1429. V nejnovější době (René Klimeš, Sborové listy 1998) byly však po detailnějších rozborech písemných pramenů vysloveny, zdá se že, oprávněné pochyby o údajném dobytí hradu sirotčími vojsky roku 1425 včetně svěřeni jeho správy hejtmanu Janu Městeckému z Opočna. Naopak se jeví pravděpodobné, že Jan Městecký, tehdy přední stoupenec katolické protihusitské strany (a soudě dle skutků kromobyčejně drsný a bezcharakterní feudál), získal hrad zcela prozaicky právní cestou od předchozího zástavního držitele Václava z Dubé. Sporů však není o událostech roku 1429, kdy sirotci během rozsáhlé východočeské ofenzívy přitáhli v červnu také k Lanšperku a po několikátýdenním systematickém obléhání (za použití čtyř praků menších, dvou větších a několika hrubých kusů, citujeme-li A.Sedláčka II., s.102) se jej zmocnili. Novým držitelem hradu se stal, jak se tehdy stávalo takřka pravidlem, velící hejtman úspěšných obléhatelů - v našem případě jím byl Jan Kroměšín z Březovic. Tímto okamžikem počíná dosti spletitý a nepřehledný rozpor mezi právním a

skutečným vlastnictvím hradu. Příkladně roku 1432 převádí Jan Městecký zápisy na lanšperský velkostatek rodu pánů z Jenštejna, nicméně faktickým pánem zde byl po další dvě desetiletí hradní hejtman (rovněž s tábořskou minulostí) Jan Šárovec.

Roku 1451 postoupil zástavní držitel Bohuš z Kosině lanšperské panství do regulerního vlastnictví Zdeňku Kostkovi z Postupic. Kostkové byli zámožní a dobří hospodáři a hradu, stejně jako celému lanšpersko-lanškrounskému panství věnovali náležitou pozornost. Na hradě, obléháním zajisté poškozeném, nechali vzápětí provést rozsáhlé opravy, které lze dodnes v dochovaném zdivu dobře rozpoznat, neboť při nich bylo užito odlišného zdělicího materiálu - kvádrů z nazelenalého hnátnického pískovce. Obytné budovy byly zřejmě zvýšeny (plášťovou zeď bylo rovněž nutno uzpůsobit novému způsobu boje palnými zbraněmi) a doplněny lehčími přístavbami. Větší část obranyschopnosti hradu byla však převedena na nové vnější opevnění, jehož rozvržení přitom může vycházet ještě ze získaných zkušeností bývalého tábořského hejtmana Jana Šárovice. Jeho klíčovým bodem, protipólem hradu a zároveň jediným dochovaným prvkem, je mohutná zemní navezená bašta, právě před sto lety korunovaná stavbou malebné novogotické kaple. Opevnění, tvořené systémem valů, palisád a plotů s branami na vstupu cest z údolí a ve směru od Lanškrouna, v sobě zahrnovalo areál podhradí a pozdějšího panského dvora. Toto opevnění však v průběhu času zcela zaniklo.

Drobná samostatná fortifikace, která je předmětem tohoto pojednání, vznikla bezpochyby v přímé souvislosti s těmito historickými ději a událostmi. Hned zkraje můžeme směle vyloučit možné hodnocení lokality jako dvojnásobného, nebo dokonce předchůdce královského Lanšperka. Charakter fortifikace zrovna tak brání myšlence na existenci nějakého soukromého sídla případného ušlechtilého mana (o nichž ostatně na Lanšperku nevíme prakticky nic) či hradního purkrabího nebo hejtmana po polovině 14.století. Naproti tomu je tu však ve výrazu nepřehlédnutelná podobnost například s obléhacími fortifikacemi I.-VI. okolo Nového Hradu u Adamova (v subtilnosti příkopů, situování v terénu apod.). Lze tedy obecně odvodit, že i v našem případě se jedná o úzce účelovou stavbu, a výběr z možných hodnocení se nám potom zužuje na dvě možnosti.

Pokud bychom chtěli uvažovat i zde o obléhací fortifikaci (v našem případě samozřejmě z husitských dob), nejspíš by se nejednalo o přímé obléhací postavení. I když pomyslná osa jeho nižší plošné úrovně míří (snad náhodně) téměř přesně na hrad, vzdálenost 700 m je již mimo účinný dostřel obléhacích strojů, hrad navíc stojí podstatně výš a nadto zde existují mnohem příznivější pozice pro útočné postavení, ať již z prostoru předhradí nebo z okraje planiny návrší Kopanina (přímou čarou

Znak pánů Kostků z Postupic, kresba autor

pouhých 250 m). Opevnění tedy nejspíš mělo jen nepřímý, podpůrný charakter a jeho hlavní funkcí zřejmě bylo střežení a kontrola cesty přicházející údolím Tiché Orlice a pod fortifikací, možná u říčního brodu, již počínající strmě stoupat bočním údolím k areálu podhradí. Analogická řešení zajištění kontroly přístupových cest známe odjinud buď ve formě samostatných hrádků ve vazbě s vlastním hradem (Valdštejn - Kavčiny nebo známá a na dohled vzdálená dvojice Žampach - Chudoba) či bezjemenných opevnění a bašt (Zelená Hora, Chřenovice). Stavební podobu naší fortifikace nelze z dochovaného reliktu bohužel ani přibližně rekonstruovat, pouze je možno vyslovit spekulativní domněnku o tom, že na vyšší plošince snad mohla stávat menší, ze dřeva roubená věž, doplněná snad o rovněž roubenou stěnou přihrazený dvorek. Konečné slovo by samozřejmě vyřkl důkladný archeologický průzkum. Jako nejpravděpodobnější se nakonec zdá, že i tato izolovaná pevnůstka vznikla až po polovině 15. století, současně se zmíněnými úpravami hradu a opevněním předhradí za kostkovské éry. Zdeněk Kostka ostatně byl jedním z nejbližších a nejangažovanějších spojenců krále Jiřího z Poděbrad, a tak z blízké Moravy, ovládané Matyášem Korvínem, muselo hrozit stálé vojenské nebezpečí.

Tato studie si neklade za cíl zcela objasnit vznik a podobu jedné opomíjené středověké fortifikace, to přináší odborníkům. Jejím hlavním záměrem bylo poukázat na skutečnost, že v blízkosti třebas i obecně známých hradů často bez většího povšimnutí existují relikty objektů, které mohou zpětně mnohé říci i k poznání dějin jejich „mateřských“ staveb.

O opevnění se doposud okrajově zmínily jen dvě turisticky zaměřené publikace: Orlické hory - turistický průvodce ČSSR. Sv.32, 1988, s.236-237 a Průvodce po Čechách, Moravě a slezsku. Č.7, Podorlicko, 1995, s.82-84

Literatura: Cibulka, J.: Osídlení Lanšperska v předhusitské době. In: ČSPS, č.38, 1930, s.4-16, Cibulka, J., Sokol, J.: Soupis. Sv.XLVII, Lanškrounsko, 1935, s.172-175, Durdík, T.: Encyklopedie českých hradů. 1995, s.165-166, týž: K počátkům výskytu hradů s plášťovou zdí v Čechách. In: AH, č.5, 1980, s.259-265, Gardavský, Z.: Předsunuté husitské opevnění u Dolan. In: ZVÚO, č.110, 1963, s.2-10, kol.: Hradý, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Sv.VI, 1989, s.253-255, Konečný, L., Merta, J.: Pokračování průzkumu opevnění kolem Nového Hradu u Adamova. In: AH, č.5, 1980, s.305-319, Musil, F.: Hradý, zámky a tvrze okresu Ústí nad Orlicí. 2.Vyd., 1993, s.51-55, Sedláček, A.: Hradý, zámky a tvrze království Českého. Sv.II, 1883, s.95-105 a literatura vydávaná Sbohem pro záchranu hradu Lanšperka - Dušek, R.: Lanšperk, 1994, kol.: Sborník lanšperského hradu, 1997 a Sborové listy od r.1997

**Sbor pro záchranu hradu Lanšperka by byl velice vděčný
za informace o jakémkoli obrazovém materiálu
(obrazy, grafiky, pohlednice, turistický materiál, fotografie),
který se týká lanšperského hradu.**

Mlýn a pila č. 44 v Dolní Dobrouči

Jaroslav Jansa

Zmíněný mlýn stával od nepaměti nedaleko středu obce v místě nynější pily zemědělského družstva. V písemnostech se připomíná prodejním zápisem z roku 1544 mezi mlynářem Vávrou a Ondřejem mlynářem, řečeným Andrlé Mlynář. Voda k pohonu mlýna byla přiváděna strouhou, vedenou od horního okraje vesnice souběžně s osou potoka, ale po okraji potochní nivy pod úpatím okolních strání. Ke mlýnu patřivala odedávna malá rolnická usedlost a později i pila. Podle cenových relací tehdejší doby patřival mlýn k největším v Dobrouči.

Mlynář Ondřej byl známým člověkem. Častokrát posloužil svým sousedům jako ručitel při koupi nové živnosti. Měl dva bratry, Pavla a Štěpána. Oba byli rovněž mlynáři. Pavel se odstěhoval později do České Třebové. Andrlé Mlynář měl tři syny a dvě dcery. Nejstarší syn Adam zemřel mlád. Po Andrlého smrti převzal mlýn syn Jíra. Nejmladší syn Jan byl dán jako sirotek na práci do panské služby, jak bývalo zvykem. Ze služby brzy utekl a ztratil tak nárok na dědický podíl ze mlýna.

Jíra Mlynář provozoval mlýn do roku 1566. Jeho synové po něm živnost nepřevzali. Novým majitelem se stal Vašek Mlynář. Ten se úspěšně vyrovnával s každodenním splácením dědických podílů bývalých majitelů a jejich potomků. Robotu nekonal, namísto ní platil polatek 13 grošů ve dvou půlročních splátkách. Odevzdával rovněž tzv. ouroční obilí. Byl to košík (woborek) žita, ječmene a ovsu. Vašek Mlynář byl zámožným a váženým občanem Dolní Dobrouče. Za časů rychtáře Martina Skuhrovského býval obecním konšelem. Provozoval mlýn více než 25 let. V roce 1592 prodal dobře prosperující živnost Petru Janů. Petr zde byl krátce. Již po 6 letech koupil mlýn Jan Holub, který pocházel z usedlosti ležící na protější stráni, zvané Holubovské.

Jan Holub, po složení patřičného závdavku, postupně skupoval podíly mlýna, které byly v té době jako pohledávky v držení obce dolnodobroučské. Stejně tak řádně splácel i podíly potomků Vaška Mlynáře. Jednalo se o syny Marka a Abrahama a o dcery Dorotu, Johanu a Kristýnu. U jejich jmen je později zapsána poznámka, že byli zabiti. Stalo se tak patrně počátkem třicetileté války. Tehdy se zachránila jen nejstarší dcera Kristýna, která byla provdána za sedláka Faltyse Kříže.

V roce 1622 prodal svůj doposud prosperující mlýn Jan Holub svému synu Václavovi. V následujících válečných letech se stav mlýna neustále zhoršoval. Mlynář Václav Holub patrně následkem válečných útrap záhy zemřel. Mlýn chátral a jeho skomírající provoz vedla nějaký čas vdova mlynářka sama. Po třicetileté válce je stav mlýna popsán následujícím způsobem: „melivo odňato... stavení zpustlé... živnost již velmi špatná... za polou selský se počítaje... od dávných časů v nepořádku zůstávaje...“ V takovém

stavu byl prodán v roce 1653 synu Jiřímu Holubovi. Záchranou pro mlynáře bylo vedlejší malé hospodářství. To obnášelo přibližně 6 ha polí, z nichž třetina byla zorána, ostatní leželo úhorem a ladem. Úhory a lada, spolu s několika kousky pastvin a luk, využíval mlynář k obživě 5 kusů hovězího dobytka. Robotu konal ruční nebo pěší, jelikož koňský ani volský potah neměl. Jiří Holub spolu se ženou Annou zde hospodařil 13 let. Po jeho smrti prodala vdova stávající grunt svému zeti Pavlu Matějčkově.

Mlýn byl v tom čase nepochybně v zuboženém stavu, pila nebyla na tom asi o mnoho lépe. Cena všech tří živností klesla z původních 310 kop na pouhých 85 kop grošů. Pavel Matějček pocházel z početného rodu Matějčků, dolnodobroučských starousedlíků. Své živnosti postupně zveleboval i přes vzrůstající robotní břemena. Daňový seznam z roku 1714 potvrzuje, že uvedl do provozu pilu. Je možné, že opravil částečně i mlýn. Na svém gruntu měl 1 koně, 2 krávy, mladý dobytek a drobné domácí zvířectvo. Hospodařil zde celých 50 let. Měl 3 syny a 5 dcer. Manželka se jmenovala Anna. Dožil se vysokého věku, přežil většinu svých vrstevníků. Jeho pohřeb byl patrně slavný, neboť se náklady pohybovaly přes 4 kopy grošů. Nedlouho před svou smrtí v roce 1717 prodal živnost svému synovi stejného jména.

Pavel Matějček mladší měl chatrné zdraví a jen těžko zajišťoval chod svých nemovitostí. Pila postupně chátrala, o mlýně není z těch dob zmínky. Pílu nakonec odkoupil za pouhých 14 zlatých tehdejší rychtář Jan Miller starší. Stalo se tak v roce 1723, a tím byly pila i zbytky mlýna trvale odděleny od usedlosti Pavla Matějčka, později označené jako č. 45. Starý rychtář Miller obnovil provoz pily a užíval ji několik dalších let až do své smrti. Po něm ji zdědil syn Jan Miller mladší. Pila mu sloužila dlouhá léta, byla patrně vystavěna nově nebo přestavěna, což potvrzuje její cena, která dosáhla koncem 40. let výše 150 zlatých. V takové ceně ji také rychtář Miller prodal roku 1748 Janu Fišerovi, mlynáři ze šejvského mlýna.

Fišerové a jejich potomci vlastnili 3 mlýny v Dolní Dobrouči a mlýn pod rybníkem v Horní Dobrouči. Šejvský mlynář Jan Fišer vystavěl nebo přinejmenším obnovil mlýn pozdějšího č. 44 a provozoval ho spolu s pilou až do let 60., jak potvrzuje i zápis v Knize prodaných mlýnů. Po jeho smrti zdědil mlýn i pilu syn Václav Fišer.

Tomu se zde dařilo zpočátku dobře. Byly velké úrody obilí a mletí byla hojnost. Počátkem 70. let došlo ke zvratu. Rok 1770 byl neúrodný stejně jako rok příští a na mnoha místech vypukl hladomor. Provoz mlýna byl ochromen. Všechny mlynářovy děti zemřely. V následujícím roce 1772 se narodila dcera Barbora, budoucí dědička mlýna, tehdy označeného domovním číslem 44. Téhož roku zemřel i sám mlynář Václav

Fišer, teprve 30 letý. Pozůstalá vdova Mariána Fišerová se záhy vdala za Václava Ryšavého z Dolní Dobrouče. Společně pak provozovali mlýn a pilu po dobu 20 let. V rodině se narodilo více dětí, ale naživu zůstali jen syn Ignác a dcera Františka Ryšavá. Mlýnář a pílař Václav Ryšavý byl sice o 10 let mladší než jeho manželka Mariána, ale zemřel již v roce 1791 ve věku 38 let. Mlýnářka bylo podruhé vdovou. Za svého pohnutého života byla bezmála 30 let spolumajitelkou mlýna. Pochovala 10 svých dětí a 2 manžely. V roce 1792 zdědila mlýn i pilu č. 44 v Dolní Dobrouči Barbora Fišerová, dcera z prvního manželství Václava a Mariány. V témže roce se vdala za Jana Fišera z Horní Dobrouče. Jan měl 2 mlýny, větší pod hornodobroučským rybníkem č. 116, a menší mlýn č. 115, který byl o něco níže po vodě na rozhraní Horní a Dolní Dobrouče.

Manželé Fišerovi bydleli nejprve v malém mlýně č. 115 a později ve mlýně pod rybníkem v Horní Dobrouči č. 116. Starý mlýn a pilu č. 44 v Dolní Dobrouči provozovala po nějaký čas vdova Mariána se svým synem Ignácem Ryšavým. Mlýnářka záhy zemřela ve věku 60 let. Manželům Fišerovým se narodili 3 synové a 4 dcery. Provoz na všech třech živnostech byl utěšující. Nejvýkonnější byl mlýn v Horní Dobrouči pod rybníkem. Mlýnář Jan Fišer zemřel v roce 1808 jako 40 letý a jeho mlýn pod rybníkem č. 116 byl prodán ve veřejné dražbě. Vdova Barbora Fišerová nechala za získané peníze postavit nový mlýn č. 44 v Dolní Dobrouči v roce 1810. Tuto stavbu připomíná zachovaný gabřinec (- dřevěná deska ze štítu mlýna a pily), na němž je napsáno: „S nákladem a s pomocí Pána Boha, stavěla Barbora vdova Fišerova r. 1810, 6 augusta.“ (Mlýn zde stával až do roku 1973. Vdova Barbora Fišerová vedla chod mlýna a pily zpočátku s pomocí svého nevlastního bratra Ignáce Ryšavého, později s pomocí svých synů. Nejstarší z nich, Josef Fišer, převzal živnost v roce 1827 za kupní cenu 1 600 zlatých. Oženil se s Annou Sisrovou z Oldřichovic. Mlýn i pila dobře prosperovaly a manželé Fišerovi přikoupili i sousední Horákův statek č. 33. To se ukázalo být nad jejich síly, a proto ho po několika letech prodali Bernardu Duškovi. Bernard Dušek postavil ve stráni bývalého Horákova lesa kapli ke cti P.Marie, tzv.Horákovu kapli.

Manželé Josef a Anna Fišerovi měli 3 syny a dceru Anželinu. Nejmladší syn Vincenc zemřel v dětství. Dcera Anželína se vdala za obchodníka a kupce Františka Ryšavého z Dolní Dobrouče č. 316. Záhy po sňatku ale zemřela.

Syn Peregrín Fišer se oženil s Filomenou Vackovou z Čermné a zakoupil mlýn ve Verměřovicích. Později odjel s celou rodinou do USA.

Na mlýně č. 44 v Dolní Dobrouči zůstal syn Josef. Byl ženat s Emilií Švábovou, dcerou rychtáře Václava Švába. Koupil mlýn od své matky, vdovy Anny Fišerové za 5 200 zlatých. Vdova, mlýnářka Anna, bydlela ve stáří v nedaleké chalupě č. 42. Tu později prodala synu Josefovi a od těch dob se stala ta chalupa

dědičnou ke mlýnu č. 44. Josef a Emilie Fišerovi provozovali mlýn a pilu v době největší prosperity. Uvolněním feudálních vztahů a převodem lesů do soukromého vlastnictví po roce 1848 nastala překotná stavební činnost. Ta vyvolala velkou poptávku po stavebním řezivu všeho druhu. Tím dosáhla pila nebývalého rozkvětu. Za takových podmínek provozovali svoji živnost Josef a Emilie Fišerovi po dobu téměř 10 let. K roku 1866 nastal prudký zlom. V krátkém časovém sledu zemřely dvě děti, stará mlýnářka Anna, manželka Emilie a nedlouho nato i sám mlýnář Josef Fišer. Mlýn s pilou náhle osiřel, zůstali jen sirotci. Opuštěné živnosti se ujala jejich teta Matylda, rozená Švábová a její manžel Peregrín Blažek, rolník z č. 8 v Dolní Dobrouči. Mlýn a pila měly tehdy hodnotu 10 000 zlatých. Bohužel Matylda Blažková záhy zemřela a na mlýně zůstal Peregrín sám se 7 dětmi. Posléze se oženil s Annou Malou z Mistrovic a společně hospodařili v následujících 10 letech na usedlosti č. 8 i na mlýně a pile.

V roce 1876 uzavřel Peregrín smlouvu na dodání 1 miliónu kusů tyčí na chmel pro firmu Abeles a spol. Smlouva byla časově termínována a jistěna ze strany mlýnáře Blažka hodnotou jeho tří nemovitostí. Blažek těžil vhodnou tyčovinu nejen ve svých lesích v Dobrouči, ale i v lanškrounském polesí, kyšperském, žamberském, zčásti i v lesích sousedního Pruska. Zakázka byla před dokončením a vše nasvědčovalo tomu, že termín bude dodržen. Krátce před splněním smlouvy Peregrín za nejasných okolností zemřel, údajně na otravu vínem.

Vdova Anna neznala dobře podmínky smlouvy, termín vypršel a statek č. 8, pila a mlýn č. 44 byly ztraceny. Vše získala firma Abeles a spol. Během krátké doby se ale přihlásilo mnoho věřitelů bývalého mlýnáře Blažka, příbuzných, přátel a sousedů se svými starými pohledávkami, které v minulosti nebyly urgovány. Tyto a další okolnosti donutily firmu, aby po necelém roce získané nemovitosti prodala. Mlýn a pila č. 44 byly prodány Janu Špinlerovi a statek č. 8 Dominiku Maixnerovi. Nový majitel mlýna a pily Jan Špinler zde dlouho nepobyl, hned v příštím roce 1879 přenechal všechno svému synovi Josefovi a sám se svou manželkou Františkou, rozenou Skalickou, a dětmi odjel do USA.

Syn Josef Špinler byl ženat s Rozálií Řehákovou z Parníka. Provozovali obě živnosti po dobu dvou let a v roce 1881 odjeli rovněž do USA. Mlýn a pilu získal Vincenc Maixner. Vincenc byl zkušeným mlýnářem, pocházel ze mlýna č. 364 na horním konci Dolní Dobrouče, (později Horákův horní mlýnek), který byl po dobu 10 let jeho vlastnictvím. Jeho manželka Anna, rozená Vacková v č. 78, ho donutila k prodeji tohoto malého mlýna, údajně pro přílišnou blízkost sousedního hostince. Manželé Maixnerovi žili v době, kdy mlýnářství zaznamenávalo prudký rozvoj. Mlýn č. 44 získali v roce 1881. Namísto tradičního kamenného složení postupně zařadili do jeho výbavy tzv. Válcové stolice. Mnoho okolních mlýnů nevydrželo tlak konkurenčního prostředí a zaniklo.

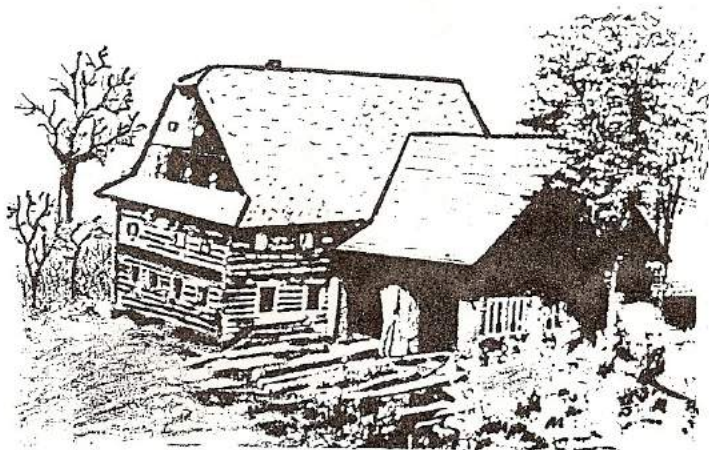
Manželé Maixnerovi obstáli i v náročných podmínkách dobře. Po 26 letech prodali mlýn roku 1907 svému synu Vincenci Maixnerovi mladšímu, který byl ženat s Emilií Duškovou, dcerou rolníka Josefa Duška z č. 23, z tzv. Jaršova statku v dolní Dobrouči. Mladší syn Josef Maixner si zakoupil mlýn v Petrovicích pod Hůrou.

Ke mlýnu č. 44 patřily velké okolní zahrady s chalupou č. 42. Polí bylo u mlýna velice málo. I když do tohoto období zasáhla 1. světová válka, došlo k největšímu rozkvětu a výkonnosti obou živností. Manželé Vincenc a Emilie Maixnerovi měli 5 dcer. Nejstarší Anna se vdala v roce 1934 za Antonína Sysera z Rotneka. V téže roce převzali mlýn i pilu. Následující krizová léta nebyla příznivá jejich podnikání. Počátkem 2. světové války byl provoz

mlýna úředně zastaven. Po válce byl obnoven jen částečně a v roce 1948 definitivně ukončen. Podobně byla omezena i živnost pilařská.

Mlynář a pilař Antonín Syser nahradil částečně ztrátu živnosti těžbou písků na nedalekém pozemku a přikoupením polí na tzv. Martincově kopci. Později zakoupil rolnickou usedlost č. 5 v dolní Dobrouči.

V následujícím období obnovilo provoz pily místní JZD. Starý mlýn, nevhodný již k obývání, byl v roce 1973 odkoupen od posledního majitele a zchátralá budova mlýna, pocházející z roku 1810, zbořena. Po dvou letech bylo dodatečně upuštěno od památkové ochrany, ale to nebylo po mlýně již ani památky. Nově zřízený provoz pily byl v následující době stále rozšiřován a modernizován. V současnosti je pila provozována místním zemědělským družstvem.

Mlýn a pila č. 44 v Dolní Dobrouči (1810 - 1973)

Literatura: Jansa, Jaroslav: Historie mlýnu a pily č. 44 v Dolní Dobrouči. Soukromé vydání)

Úspěch Sboru

Projekt Flóra areálu zříceniny hradu Lanšperka

Radim Dušek

V červnu letošního roku byl ukončen projekt Sboru pro záchranu hradu Lanšperka „Flóra areálu zříceniny hradu Lanšperka“.

Projekt podpořilo Regionální environmentální centrum pro země střední a východní Evropy v Lokálním grantovém programu, který je úzce spojen s programem Phare EU.

The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe - Regionální environmentální centrum pro země střední a východní Evropy (REC) je nestranická, nezávislá, nezisková organizace. Její úlohou je podílet se na řešení problémů životního prostředí v regionu střední a východní Evropy. Toto poslání naplňuje podporou spolupráce mezi nevládními organizacemi, vládami, soukromým sektorem a dalšími subjekty, které se zabývají ochranou životního prostředí, podporou volné výměny informací a prosazováním účasti veřejnosti při rozhodování o otázkách životního prostředí.

REC bylo založeno v roce 1990 Spojenými státy, Evropskou komisí a maďarskou vládou. REC je ustanoveno na základě Charty podepsané vládami pětadvaceti zemí a Evropské komise a mezinárodní smlouvy s maďarskou vládou. Své ústředí má REC v Szentendre v Maďarsku a lokální kanceláře v 15 zemích střední a východní Evropy. Jsou to: Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, Česká republika, Estonsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Makedonie, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko a Jugoslávie.

REC financuje Evropská komise a vlády Spojených států, Japonska, Rakouska, Kanady, České republiky, Chorvatska, Dánska, Finska, Francie, Německa, Maďarska, Holandska, Norska, Slovenska, Švýcarska a Spojeného království, další mezivládní a privátní instituce.

Projekt Sboru pro záchranu hradu Lanšperka byl zařazen do lokálního projektu, který měl přispět k přímé účasti veřejnosti na řešení problémů životního prostředí a k tomu, aby si veřejnost tyto problémy uvědomovala.

Základní mapování flóry určené lokality provedl Mgr. Tomáš Kroulík. Výzkum probíhal od července 1996 do června 1998.

Cílem práce Flóra areálu zříceniny hradu Lanšperka bylo zmapování flóry předem vymezeného teritoria. Důvody byly dva. Prvním, potřeby Sboru pro záchranu hradu Lanšperka, který výsledky využije ve své další práci. Druhým důvodem je ukázka, že lze propojit různé zájmy z oblasti ochrany kulturního dědictví i přírodního bohatství.

Jakékoli zabezpečovací sanační, stavební práce či práce přípravné, jako je vytváření roviny pro stavbu lešení, odnáletování křovin, posekání trávy a podobně, mají za následek zásah do přírodního prostředí drobné lokality. V budoucnu se v některých místech předpokládá i nutný archeologický výzkum, což znamená výkopy a změny terénu. Pro dosud stojící část hradního zdiva jsou typické některé zakrslé jehličnany a listnaté stromky, které zdivu nesmírně škodí. Budou muset být odstraněny. Sbor pro záchranu hradu Lanšperka se rozhodl, že před většími zásahy do přirozeného prostředí areálu lanšperské zříceniny, který není veliký, zmapuje flóru, aby tak zamezil možným ztrátám vzácných bylin případně dřevin, které by se na lokalitě mohly vyskytovat. I když není sdružení zaměřeno na ekologii nebo ochranu životního

prostředí, je přesvědčeno, že je flóra stejně tak důležitou a specifickou součástí lokality, jako i zbytky hradního zdiva. Navíc nic nebrání tomu, aby se jednotlivé obory navzájem podporovaly, uznávaly a hlavně vzájemně spolupracovaly. Při mnohých výkopech a terénních úpravách se v určitých místech vyžaduje souhlas archeologů či památkářů. Je vhodné, aby se v konkrétních případech vyjadřovali i odborníci z oblasti životního prostředí. I příroda je dědictvím, které nám bylo svěřeno a které musíme předat dalším generacím.

Správní okres Ústí nad Orlicí lze charakterizovat horskou sudetskou květenou, květenou předsudetskou a přechodnou hercynsko - sudetskou, středoevropskou lesní květenou subhercynskou a středoevropskou teplomilnou květenou panonskou. Samozřejmě, že lze na území České republiky najít i druhy endemické, zeměpisně izolované, které se z klimatických i jiných důvodů nemohly po větším území dále šířit. Nejpriznivější místa pro endemity jsou hory. Nadmořská výška je velice důležitá nejen pro flóru.

V České republice se vyskytuje několik výškových stupňů.

Okres Ústí nad Orlicí lze zařadit místy do pahorkatiny, převážně však do podhorského stupně. Zastoupen je i stupeň horský. Pahorkatinu charakterizuje polní a luční hospodářství. Zbytky původní květeny představují doubravy s lípou malolistou, lesostepi a skalní stepi s duby, habry a teplomilnými druhy křovin. Podhorský stupeň v nadmořské výšce kolem pěti set metrů začíná ráz krajiny nápadně měnit. V nižších polohách jsou zbytky původního rostlinstva doubrav, ve vyšších se objevují bučiny, do nichž se mísí jedle a vysazované smrky. I tady je ještě krajina značně ovlivněna zásahy člověka. Střídají se pole, louky a pastviny. Na mnoha místech jsou původní stromy nahrazeny smrkovými monokulturami a jen zbylý porost prozrazuje původní stav. Horský stupeň, od osmi set metrů nadmořské výšky, je bez dubu a nahrazen smrkovinami. Intenzivně obdělávaná zemědělská půda pomalu končí, místo polí se stále častěji vyskytují louky a pastviny. Tento stupeň končí asi v jedenácti stech metrech nad mořem. Pro vyšší horský stupeň jsou typické hluboké smrkové lesy, které doplňují výhradně horské louky, pastviny a paseky. Mezi bylinami se objevují stále častěji horské druhy - drobné podbělice, nízké dřípátky, některé hořce atd. V Krkonoších a Jeseníkách vystupují smrkové lesy obvykle do nadmořské výšky asi třinácti set metrů nad mořem.

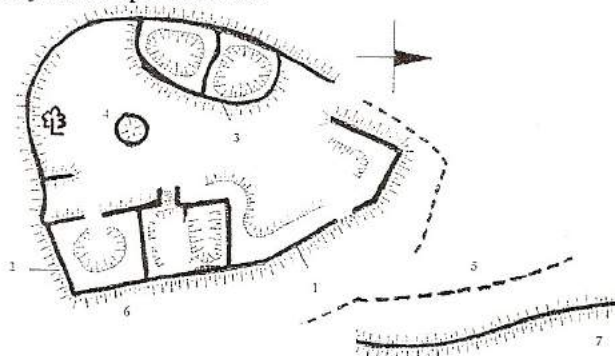
Lanšperk, část obce Dolní Dobrouč, se nachází 5 km severovýchodně od Ústí nad Orlicí v nadmořské výšce 430 až 523 m n.m. na rozhraní Žamberské pahorkatiny a Českotřebovské vrchoviny.

Nejbližší a již v literatuře zpracovanou zajímavou lokalitou je sousední Vadětín, zalesněný hřeben, který se nachází asi 4 km severovýchodně od Ústí nad Orlicí. Patří mezi zajímavé orlickoústecké botanické lokality. Na Vadětíně se vyskytovaly: aron blatnatý, udatna lesní, kopytník evropský, sleziník červený,

kozinec sladkolistý, rulík zlomocný, okrotice bílá, dymnivka dutá, střešník pantoflíček, lýkovec jedovatý, kyčelnice devítilistá, hlístník hnízdák, vstavač nachový, dobromysl obecná, vraní oko čtyřlíst, tollice bahenní, devěsíl bílý, kokořík mnohokvětý, mochna nátržník, věsenka nachová, prvosenka vyšší a jarní, žindava evropská, violka srstnatá, marulka klinopád, řešetlák počistivý, janovec metlatý, jmelí, jestřábek hroznatý, bažanka lesní, plicník tmavý, hruštička jednostranná, oman, medyněk měkký a další.

Pro předkládanou práci nebyl rozhodující celý hradní areál, který se skládá i ze svahu a přístupové cestičky, ale pouze ta část, ve které se předpokládají v budoucnu razantnější zásahy do terénu. Předmětem zkoumání bylo vlastní jádro hradu o nepravidelném půdorysu, přístupová cestička z tzv. druhého hradního příkopu a druhý hradní příkop včetně skalnatého terénu nad ním a pod hlavní dosud zachovalou východní a severovýchodní stěnou včetně výletišť ve druhém hradním příkopu (počátkem 50. let neoprávněně upraveném prostranství pro sportovní hřiště).

Dnešní stav sledovaného terénu je výsledkem posledních více než čtyřiceti let. Přibližně do roku 1945 se v celém areálu hradu včetně svahu pásly kozy, což znamená, že vše bylo holé, porostlé pouze trávou a místy keři. Archeologické práce a práce sanační na hradě probíhaly od roku 1944 s přestávkami do roku 1953. Kdy byly přesně vysázeny lípy ve druhém hradním příkopu, se prozatím nepodařilo zjistit. Lípa vedle bývalé studny v jádře hradu byla sazena počátkem 50. let na počest komunistického prezidenta Gottwalda. Od vzniku Sboru pro záchranu hradu Lanšperka, tj. od roku 1992 byl vlastní hradní areál několikrát odnáletován a travina posekána. U paty ždva byla na několika ne příliš dlouhých úsecích vytvořena plošina pro stavbu lešení, což znamenalo nevýraznou úpravu terénu.

Plán zkoumané lokality zříceniny hradu Lanšperka

1. východní obvodová stěna
2. torzo hradního paláce
3. západní objekt
4. bývalá studna
5. druhý hradní příkop
6. skalnatý svah nad druhým hradním příkopem
7. terénní vlna po parkánu

Na předem vytyčené lokalitě, bylo nalezeno a popsáno celkem 107 herbářových položek. Jedná se o poměrně širokou paletu bylin, ale i dřevin:

Bobovité, Brukvovité, Brutnákovité, Břízovité, Cypřišovitě, Hluchavkovité, Hvězdnicovitě, Javorovité, Jilmovité, Jitrocelovité, Kakostovitě, Kopřivovité, Krtičníkovitě, Liliovitě, Lipnicovitě, Lípovitě, Mákovitě, Mořenovitě, Mrkvovitě, Olivovitě, Osladičovitě, Prvosenkovitě, Pryskyřníkovité, Prašcovité, Pupalkovitě, Rdesnovité, Růžovitě, Řešetlákovitě, Silenkovitě, Svidovitě, Štětkovité, Třezalkovitě, Tučnolistovitě, Violkovité, Vrbovité, Zimolezovitě, Zvonkovité. (Aceraceae, Asteraceae, Betulaceae, Boraginaceae, Brassicaceae, Campanulaceae, Cornaceae, Crassulaceae, Cupressaceae, Daucaceae, Dipsacaceae, Euphorbiaceae, Fabaceae, Geraniaceae, Hypericaceae, Lamiaceae, Liliaceae, Loniceraceae, Oenotheraceae, Oleaceae, Papaveraceae, Plantaginaceae, Poaceae, Polygonaceae, Polypodiaceae, Primulaceae, Ranunculaceae, Rhamnaceae, Rosaceae, Rubiaceae, Salicaceae, Scrophulariaceae, Silenaceae, Tiliaceae, Ulmaceae, Urticaceae, Violaceae)

Byly zdokumentovány: Barborka obecná, Bez černý, Bodlák obecný, Bodlák trnitý, Bojínek chlupatý, Bolševník bršť jižní, Bolševník bršť sibiřský, Bršlice koží noha, Čistec lesní, Děhel lesní, Divizna malokvětá, Dobromysl obyčejná, Habr obecný, Hadinec obecný, Heřmánek terčovitý, Hloh jednosemenný, Hluchavka nachová, Hluchavka skvrnitá, Hluchavka žlutá pravá, Hrušeň obecná polnička, Hulevník tuhý, Chrastavec lesní, Jahodník obecný, Jahodník trávnice, Jalovec obecný, Jasan ztepilý, Jaterník podléška, Javor klen, Javor mléč, Jeřáb obecný, Jetel plazivý, Jetel prostřední, Jilm habrolistý, Jitrocel kopinatý, Jitrocel prostřední, Jitrocel větší pravý, Kakost smrdutý, Kalina obecná, Kerblík lesní, Kokořík mnohokvětý, Komonice lékařská, Kontryhel žlutozelený, Kopretina bílá, Kopřiva dvoudomá, Kostival lékařský, Kostřava luční, Kozinec sladkolistý, Krušina olšová, Kuklík městský, Lípa malolistá, Lípa velkolistá, Lipnice úzkolistá, Líska obecná, Lnice květel, Lopuch plstnatý, Marulka pamětník, Mateřídouška vejčitá, Mléčka zední, Mochna jarní, Mochna nátržník, Orlíček planý, Ostružiník maliník, Ostružiník ostružinatý, Ovsík vyvýšený, Plicník lékařský, Pohánka hřebenitá, Popenec břechťanovitý olšalý, Prvosenka vyšší, Pryskyřník plazivý, Pryskyřník prudký, Pryšec chvojka, Psárka luční, Pšeničko rozkladité, Ptačinec velkokvětý, Puchýřník křehký, Rozchodník bílý, Rozchodník ostrý, Rožec obecný, Růže šípková, Řebříček sudetský, Řeřišnice luční, Samorostlík klasnatý, Sedmikráska chudobka, Sleziník zelený, Slivoň třešeň, Smetanka lékařská pramenišní, Srha říznačka, Strdivka sedmihradská, Strmobýl lysý, Svida krvavá, Svízel povázka, Šeřík obecný, Škarda štětinatá, Šťovík klubkatý, Tollice dětelová, Tollice spovívatá, Trnovník akát, Třezalka skvrnitá, Vikev plotní, Viola trojbarevná podalpská, Viola vonná,

Vlaštovičník větší, Vrba jiva, Vrbina penízková, Vrbka úzkolistá, Zvonek kopřivolistý, Zvonek řepekovitý.

(*Acer platanoides* L., *Acer pseudoplatanus*, *Acinus arvensis* (Lamk.) Dandy, *Actaea spicata* L., *Aegopodium podagraria* L., *Achillea millefolium* subsp. *sudetica* (Opiz), *Alchemilla xanthochlora* Rothm., *Alopecurus pratensis*, *Angelica sylvestris* L., *Anthriscus sylvestris* (L.) Hoffm., *Aquilegia vulgaris* L., *Arabis glabra* (L.) Bernh., *Arctium tomentosum* Mill., *Arrhenatherum elatius*, *Asplenium viride* Huds., *Astragalus glycyphyllos* L., *Barbarea vulgaris* R.Br., *Bellis perennis*, *Campanula rapunculoides* L., *Campanula trachelium* L., *Cardamine pratensis* L., *Carduus acanthoides*, *Carduus acanthoides* L., *Carpinus betulus* L., *Cerastium holosteoides* Fries em. Hyl., *Cornus sanguinea* L., *Corylus avellana*, *Cratageus monogyna* Jacq., *Crepis setosa* Hall.f., *Cynosurus cristatus* L., *Cystopteris fragilis* (L.) Bernh., *Dactylis glomerata* L., *Echium vulgare* L., *Epilobium angustifolium* L., *Festuca pratensis* Huds., *Fragaria vesca* L., *Fragaria viridis* Duch., *Frangula alnus* Mill., *Fraxinus excelsior*, *Galeobdolon luteum* Huds., *Galium mollugo* L., *Geranium robertianum* L., *Geum urbanum* L., *Glechoma hederacea* L., *Hepatica nobilis* Mill., *Heracleum sphondylium* subsp. *flavescens*, *Heracleum sphondylium* subsp. *sphondylium* L., *Hypericum maculatum* Cr., *Chelidonium majus* L., *Juniperus communis* L., *Knautia sylvatica* auct., *Lamium maculatum* L., *Lamium purpureum* L., *Leucanthemum vulgare*, *Lamk Linaria vulgaris* Mill., *Lysimachia nummularia* L., *Matricaria matricarioides*, *Medicago falcata* L., *Medicago lupulina* L., *Melica transsilvanica*, *Melilotus officinalis*, *Milium effusum*, *Mycelis muralis* (L.) Dum., *Origanum vulgare* L., *Phleum hirsutum* Honck., *Pirus communis* subsp. *piraster* (L.) Hegi, *Plantago lanceolata* L., *Plantago major* subsp. *major*, *Pilger Plantago media* L., *Poa angustifolia* *Polygonatum multiflorum* (L.) All. *Potentilla erecta* (L.) Rauschel, *Potentilla tabernaemontani*, *Primula elatior* (L.) Hill., *Prunus avium*, *Pulmonaria officinalis* L., *Ranunculus acris*, *Ranunculus repens* L., *Robinia pseudoacacia* L., *Rosa canina* L., *Rubus fruticosus* (L.) agg., *Rubus idaeus*, *Rumex conglomeratus* Murr., *Salix caprea* L., *Sambucus nigra* L., *Sedum acre*, *Sedum album* L., *Sisymbrium strictissimum* L., *Sorbus aucuparia* L.,

Stachys sylvatica L., *Stellaria holostea* L., *Symphytum officinale* L., *Syringa vulgaris*, *Taraxacum officinale* Web. subsp. *fontanum*, *Thymus pulegioides* L., *Tilia cordata*, *Tilia platyphyllos*, *Tithymalus cyparissias* (L.) Scop., *Trifolium medium* L., *Trifolium repens* L., *Ulmus carpinifolia* Gled., *Urtica dioica* L., *Verbascum thapsus* L., *Vicia sepium* L., *Viola odorata* L., *Viola tricolor* L. subsp. *subalpina* Gaud., *Virburnum opulus*) Vzhledem ke značné různorodosti lokality byly popsány druhy jak stínomilné, tak druhy, a to převážně, vyložené suchých a světломilných stanovišť. Přibližně v centru lokality dochází ke stavebním zásahům, proto jsou očekávaně popsány druhy ruderalní. Z okolních sadů se rozšířili zástupci kulturních rostlin. Naprostá většina rostlin je běžná s výskytem od nížin do horského stupně, subalpinského a alpského. Mnohé rostliny jsou typické pro kamenitá místa, skály a sutě, skalní stěny a štěrbin, skalnaté nivy, vápencové podklady, náspy, sušší louky, křoviny, výslunní stráně, příkopy, meze, úhory, skládky, rumišťe.

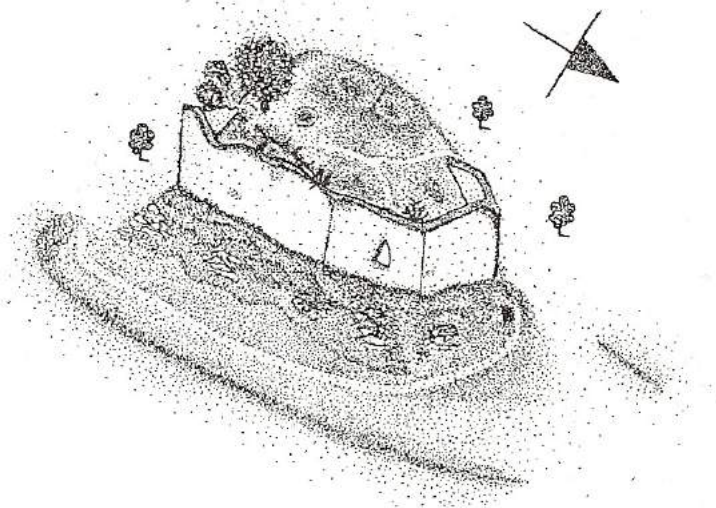
Zjištěno bylo nemálo léčivých rostlin, jako jsou: kokořík mnohokvětý, plicník lékařský, čistic lesní, sedmikráska chudobka, kakost smrdutý, kopřiva dvoudomá, lnice květel, lipa malolistá, lipa velkolistá, vlaštovičník větší, svízel povázka, bršlice kozí noha, děhel lesní, kerblík lesní, prvosenka vyšší, vrbina penízková, jaterník podléška, samorostlík klasnatý, pryšec chvojka, vrbka úzkolistá, hloh jednosemenný, jahodník obecný, ostružiník maliník, růže šípková, krušina olšová, bez černý. Mezi jedovaté lze přiřadit kokořík mnohokvětý, pryskyřník prudký, samorostlík klasnatý a pryšec chvojku. Z chráněných, na území České republiky, je nutné zdůraznit jalovec obecný. Dřevina, která roste na koruně torza hradebního zdiva, je pro sloh lanšperské zříceniny typická a dominantní, přesto škodící historické památce. Jalovec bude možné odstranit pouze v souladu s odborným posudkem a zásahem.

Různorodost flóry areálu zříceniny lanšperského hradu je způsobena v poslední době rovněž kosením travnatých ploch. Tím je umožněno zachování pestré palety bylin. Předpokladem je opakování evidence alespoň po 5 letech. Srovnání přesvědčí o změnách. Některé z nich mohou být způsobeny zásahem do mikroekosystému. Sborem pro záchranu hradu Lanšperka. Práce tedy nemá konečný časový horizont.

Literatura:

- Dušek, Radim: Flóra areálu zříceniny hradu Lanšperka. Metodická příručka. Lanšperk, Sbor pro záchranu hradu Lanšperka a Lokální kancelář REC Praha 1998 - Dušek, Radim, Kroulík, Tomáš: Flóra areálu zříceniny hradu Lanšperka. Lanšperk, Sbor pro záchranu hradu Lanšperka a Lokální kancelář REC Praha 1998 - Dušek, Radim: Lanšperk. Sbor pro záchranu hradu Lanšperka a OFTIS s.r.o. Ústí nad Orlicí 1994 - Evidované lokality státní ochrany přírody ve Východočeském kraji. Výtah - okres Ústí nad Orlicí, Pardubice, KSSPPOP 1986 - kol.: Orlické hory. Turistický průvodce ČSSR, sv.32. Praha, Olympia 1988 - kol.: Příroda v ČSSR. 3.vyd., Praha, Práce 1988 - kol.: Malá vlastivěda okresu Ústí nad Orlicí. d.II. Přírodní poměry, sv.5 - kol.: Malá vlastivěda okresu Ústí nad Orlicí. d.8. Botanické vycházky, sv.10 - kol.: Sborník lanšperského hradu. Sbor pro záchranu hradu Lanšperka 1997 - Nechanický, Jaroslav: Žamberk po stránce geologické. Žamberk, rukopis 1939 - Pecháčková, Eva: Přírodní a hospodářské poměry okresu Ústí nad Orlicí. Pardubice, Pedagogický institut 1962 - Popis revíru libchavského

příslušného k panství lanškrounskému Jeho Jasnosti panujícího knížete Jana z Liechtensteinů současně i průvodce při vycházce dne 13. srpna 1900, konané za příležitosti valné hromady České lesnické jednoty v Ústí nad Orlicí. Praha, Česká lesnická jednota 1900 - Procházka, František: Současné změny východočeské flóry a poznámky k rozšíření chráněných druhů rostlin. Hradec Králové, Krajské muzeum Východních Čech v Hradci Králové 1980 - Radouš, František: Povodí Orlice. Popis horo- a vodopisný a přehled žádoucích vodních úprav. Opočno, Orlický komitét 1908 - Randuška, Dušan, Šomšák, Ladislav, Háberová, Izabela: Barevný atlas rostlin. Bratislava, Obzor 1983 - Sborové listy. - příležitostník Sboru pro záchranu hradu Lanšperka, č. 1 - č. 6, 1996 - 1998

Zřícenina hradu Lanšperka, kresba R. Dušek, 1997

Nová literatura

- **Dušek, Radim: Hnátnice. Ústí nad Orlicí, Oftis s.r.o. nákladem Obecního úřadu v Hnátnici 1998, 180 s.**

- **Dušek, Radim: Lanšperská kaple Nanebevzetí Panny Marie. Ústí nad Orlicí, Oftis s.r.o. a Radim Dušek s podporou OSF Praha 1998, 136 s.**

- **Tříška, Josef: Báje a bajky Podorlicka. Ústí nad Orlicí, Oftis s.r.o. 1998, 124 s.**

/Báje a démoni - Živočišné bajky - Rostlinná literatura/ Bajky jsou významnou součástí podorlické literatury. PhDr. Josef Tříška, CSc. tak navázal na své knihy - Podorlické pověsti. Oftis s.r.o. 1992, 80 s., Pověsti od kladského pomezí a dvou Orlic. Oftis s.r.o. 1993, 134 s. Autor ve stejném vydavatelství vydal - Osobnosti podorlické literatury. /Ve spolupráci s Okresním muzeem ve Vysokém Mýtě/ 1996, 224 s., Podorlická poezie. /Za finanční podpory Ministerstva kultury ČR/ 1996, 96 s.

- **Špinler, Antonín: Na modrou stranu! Ústí nad Orlicí, Oftis s.r.o. 1998, 100 s.**

Autor 18.11.1916 v Bořitově. Kantor, který celý svůj život zasvětil svému rodnému kraji.

V Oftisu s.r.o. Ústí nad Orlicí panu Špinlerovi vyšly pohádky O bílé lišce. 1993, 128 s., Lidé od Orlice. d. I, 1996, 112 s. a Lidé od Orlice. /S podporou MK ČR/ d. II, 1996, 96 s.

Velké poděkování patří vydavatelství OFTIS s.r.o. Ústí nad Orlicí, které pomáhá poznávat náš kraj. Podobných nadšenců v podnikatelském prostředí je velice málo. Město Ústí nad Orlicí může být právem hrdé na to, že se může pochlubit centrem literatury orlickoústeckého regionu.

Nebýt Oftisu, jeho zápalu pro věc, mnoho knih by nikdy světlo světa nespátrilo.

Poděkovat musí i Sbor pro záchranu hradu Lanšperka, kterému zmiňované vydavatelství vždy pomohlo. Vzájemná spolupráce se bude zcela určitě ještě více rozvíjet!

Dlouhavé okénko

Sedmé číslo Sborových listů bylo připravováno v listopadových dnech, kdy se konaly komunální volby. Jistě jedinečná možnost vyzkoušet si demokracii v praxi. I dnes si ji však mnozí vysvětlují po svém.

Několikrát jsem kritizoval nedobré poměry v části dolnodobroučské obce - v Lanšperku. Středem zájmu byla obrana našeho občanského sdružení proti neoprávněným útokům a naivismu. Leckdy jsem se nechal unést i osobní zkušeností, což byla samozřejmě zbytečná chyba. Avšak vždy se pouze pojmenovala skutečnost či subjektivní názor podložený fakty. Nejvíce zarážející je nerovnost před právem a lhaní. Účastníky jsou, a to je nebezpečné, již někteří bývalí představitelé tzv.občanského výboru v Lanšperku i člen obecního zastupitelstva. Asi je normální, když někdo velice těžce chápe, co je to občanská svoboda. Situace se v letošním roce v lanšperském veřejném mínění, narozdíl od urážek a nadávek, obohatila novým jevem - vyhrožováním.

Šok nastal, když jsem se bez jakéhokoli předešlého upozornění měl zpovídat ze svých osobních, v tisku

otištěných, slov a názorů na setkání tzv.občanského výboru, rady obecního úřadu a zástupců Sboru. Předčasněmu odchodu z informativního setkání zabránila jen účast starosty obce a jeho zástupce. Někteří členové občanského výboru si vůbec neuvědomili, že je rok 1998! Další lži o hradu, vztahu obyvatel k němu a o Sboru byly pouhým detailem.

Bude trvat jistě velice dlouho než se vytvoří demokratická občanská společnost bez silného komunistického nádechu, který v sobě nosíme z dob socialismu jako zákeřný vir. Sbor pro záchranu hradu Lanšperka je naštěstí veden svými stanovami a smluvními vztahy, kde platí pro všechny zúčastněné jasná pravidla hry. Není závislý na žádných přežívajících výborech vrávoravě balancujících na hraně zákona.

Osobně jsem přijal autocenzurní opatření, ale svobodu slova a názoru si vzít ani v budoucnu nehodlám! A doufejme, že nás je v naší zemi většina.

Radim Dušek

Zpráva

V pátek 6.listopadu 1998 navštívil lanšperský hrad předseda Senátu Parlamentu České republiky Doc. JUDr. Petr Pithart v doprovodu senátora našeho obvodu Ing. Bohumila Čady.

Představitelé Sboru oba senátory seznámili s problematikou ochrany hradních zřícenin, s činností občanského sdružení. Diskusi doplnil i problém možného ubytování brigádníků na Lanšperku. Výsledky návštěvy budou teprve posouzeny. Je však nepopíratelné, že problémy naše zákonodárce zajímaly. Navíc senátor Ing. Bohumil Čada je s regionální situací seznámen velice podrobně. Je člověkem, který se o práci Sboru průběžně zajímá již několik let. Je ochoten v rámci svých možností pomoci.

Neformální setkání bylo narušeno tentokrát pouze, již dle tradice pro mnohé návštěvníky hradu a brigádníky, jedním z lanšperských obyvatel. I to je ovšem život a jeho realita. Vyslovené vulgárnosti psychicky labilního člověka nebyly snahou o vyslovení myšlenky. Jednalo se pouze o alkoholem zvýšenou potřebu alespoň nějaké komunikace. dr

*Je na světě mnoho špatností, mnoho vad,
nejhorší je však člověk ke zlu upnutý.
Ostatní zla je možno ponapravovat,
když napravit chceš lumpa, podleheš mu ty.*

*Prchej z míst darebákem pošpiněných,
i kdyby snad sám světec tam dál žil.
Prchej z míst hadím jedem ohrožených,
i kdyby zlatý prut tam zazářil.*

Sakja - pandita
Pokladnice moudrých řečí

Sborové listy. Příležitostník Sboru pro záchranu hradu Lanšperka. Adresa redakce: Sbor pro záchranu hradu Lanšperka, Lanšperk 55, 562 01 Ústí nad Orlicí. Redakční rada: Doc. Ing. Ladislav Maixner, CSc., Mgr. Eva Biedermanová, Ing. Libor Kubišta, Mgr. René Klimeš, Radim Dušek. Technická redakce: rd. Podepsané příspěvky nemusí odpovídat stanoviskům redakce, za obsah odpovídají autoři. Rukopisy a fotografie se nevracejí. Vyšlo bez jazykové redakce.

© Sbor pro záchranu hradu Lanšperka

Vychází s pochopením a podporou Nadace A.

Tento výtisk byl vydán 1.prosince 1997